

УПРАВЛІННЯ ПРОЄКТАМИ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ В СФЕРІ ТРАНСПОРТУ І РЕМОНТУ ТА
БУДІВНИЦТВА ДОРІГ

MANAGEMENT OF PUBLIC PARTICIPATION PROJECTS IN THE FIELD OF
TRANSPORT AND ROAD REPAIR AND CONSTRUCTION

Воркут Тетяна Анатоліївна, Заслужений діяч науки і техніки України, доктор технічних наук, професор, Національний транспортний університет, Київ, Україна, vorkutt@ukr.net,

<http://orcid.org/0000-0003-0354-476X>

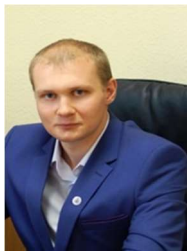
Божок Юлія Олександрівна, Національний транспортний університет, Київ, Україна, bozhok2008@bigmir.net,

<http://orcid.org/0000-0002-0404-0961>

Петунін Андрій Володимирович, кандидат технічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, petunin.andrew@gmail.com,

<http://orcid.org/0000-0002-8072-6842>

Харута Віталій Сергійович, кандидат технічних наук, доцент, Національний транспортний університет, м. Київ, Україна, kharuta_vitaliy@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0002-8897-7558>

Шпильовий Іван Федорович, кандидат технічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, ifshpylovyyi@ukr.net,

<http://orcid.org/0000-0002-2309-7357>

Анотація. Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення і подальший розвиток науково-методичного забезпечення процесів управління проєктами громадської участі в сфері транспорту і ремонту та будівництва доріг.

Мета дослідження: запропонувати науково-методичне обґрунтування умов вибору підходу до структурування сукупності проєктів ГУ, як портфеля, – в частині виокремлення певних складових даної сукупності за тематичним спрямуванням як підпортфелів або підрозділів портфеля (підпортфеля).

Об'єкт дослідження – процеси формування сукупності проєктів ГУ до реалізації.

Методика дослідження. При формуванні понятійної бази дослідження використано метод наукової ідентифікації; при аналізі науково-методичних підходів до структурування, визначення критеріїв (оцінювання, відбору, пріоритизації) і оптимізації за портфелями проєктів ГУ – метод зіставно-порівняльного аналізу; для перевірки гіпотези щодо незначущості відмінностей у сукупностях проєктів ГУ, виокремлюваних за тематичними спрямуваннями, – непараметричний критерій (тест) значущості Краскела–Волліса.

Ключові слова: управління проєктами, портфель проєктів, портфельно-орієнтоване управління, проєкти громадської участі, громадський проєкт, громадський бюджет

Постановка проблеми. На початок 2022 р., як наголошується в роботі [1], спостерігалися високі темпи росту загальної кількості приймаємих до реалізації проєктів громадської участі (ГУ) і бюджетів, які виділялися на цю реалізацію, в містах України. Так, у м. Києві кількість прийнятих до реалізації проєктів ГУ зросла від 62 у 2017 р. до 348 у 2021 р. (на 2022 р. було заплановано до реалізації 393 проєкти), а відповідний бюджет зріс із 50 млн. грн. у 2017 р. до 170 млн. грн. у 2021 р. (на 2022 р. було заплановано виділення 200 млн. грн.). Зазначене вимагає підвищення результативності і ефективності управління даними проєктами, як в цілому, так і за виокремлюваними сферами, зокрема, за сферою транспорту і ремонту та будівництва доріг.

Аналіз існуючих в світі практик за процесом формування до реалізації сукупності проєктів ГУ, і власне їх реалізації, дає підстави виокремити принаймні два принципово відмінних підходи до структурування цієї сукупності. За першим із них не передбачається окреме попереднє виділення (фіксація) бюджетів відносно будь-яких складових сукупності проєктів ГУ. Проєкти, які є відмінними за параметрами, які ці проєкти характеризують, наприклад, тематичним спрямуванням, запитом на обсяг фінансування тощо, отримують свій рейтинг у межах загального списку, відповідно до якого потім можуть пріоритизуватися в межах, зокрема, тематичного списку, і бюджет на них виділяється спільний. Таким чином ми маємо справу тільки з такими складовими сукупності проєктів ГУ, які, за більшості випадків, якщо й виокремлюються, то відбувається це для зручності управління. За приклад можна навести проєкти ГУ м. Києва, за якими було запропоновано на 2022 р. виокремлювати десять наступних тематик до реалізації: дороги, транспорт; екологія; ЖКГ (комунальне господарство, енергоефективність); здоров'я; інформаційні технології (ІТ); культура, туризм; молодь, спорт; освіта, громадянське суспільство; соціальний захист, інклюзія; міждематичні [2]. При цьому щодо кожного проєкту ГУ міською робочою групою з питань громадського бюджету, якщо локалізація проєкту є загальноміською, або районною робочою групою з питань громадського бюджету, в разі районної локалізації проєкту, визначається відповідальний за експертизу проєкту підрозділ за тематикою реалізації проєкту. Мають місце й інші аспекти управління проєктами ГУ в м. Києві, умови здійснення за якими залежать від тематичного спрямування проєкту ГУ [2]. Разом із тим, виділення окремих бюджетів за тематичними сферами на тепер не передбачено.

За другим, із вищезазначених підходів до структурування сукупності проєктів ГУ, на відміну від першого, окреме рейтингування і бюджетування за окремими складовими сукупності проєктів ГУ, які значуще різняться за значеннями певних визначених, і обраних для категоризації, параметрів, передбачається. Якщо звернутись, знов таки, до проєктів ГУ м. Києва, то на 2022 р. виокремлюються, як і у попередні роки, категорії малих і великих проєктів. До малих проєктів ГУ, які було прийнято до реалізації в м. Києві в 2022 р., віднесено проєкти з бюджетом (вартістю) від 100,0 до 999,9 тис. грн., а до великих – від 1000,0 до 3000,0 тис. грн. [2].

Виходячи з вищевикладеного, за актуальне наукове завдання виступає розроблення науково-методичного забезпечення умов вибору підходу до структурування сукупності проєктів ГУ – в розумінні визначення доцільності встановлення фіксованого бюджету і, як наслідок, здійснення окремого оцінювання, з подальшим окремим управлінням реалізацією, щодо певних виокремлюваних складових даної сукупності. В контексті цієї роботи, насамперед, представляє інтерес виявлення

доцільності встановлення окремих бюджетів за сукупностями проєктів ГУ певного тематичного спрямування, зокрема, в сфері транспорту і ремонту та будівництва доріг.

Огляд робіт. В стандартах управління портфелем поняття «портфель» і «управління портфелем» виступають за вихідні. При цьому на теперішній час РМІ, насамперед, запропонував чотири версії стандарту управління портфелем, які побачили світ, відповідно, в 2006 р. [3], 2008 р. [4], 2013 р. [5] і 2017 р. [6]. Як зазначалося в першій версії даного стандарту, управління проєктами – це один із тих термінів, який має багато значень. Тривалий час він асоціювався виключно з проєктами. Проте, на сьогодні, стає зрозумілим, що управління проєктами охоплює також управління портфелями і програмами, зосереджуючись на тезі «робити правильну роботу», на відміну від традиційної для управління проєктами і програмами, – «робити роботу правильно» [3].

Порівнюючи визначення портфеля у версіях стандарту управління портфелем РМІ, можна дійти висновку, що в перших трьох версіях [3–5] портфель розглядається як такий, що включає проєкти, програми, а також інші роботи, які не ввійшли до попередньо зазначених компонентів – проєктів і програм. Водночас, починаючи з кінця 2000 рр., у другій версії стандарту управління портфелем [4] та ряді інших стандартів РМІ починає вживатися поняття «портфель вищого рівня» (англ. – highest level portfolio), який, крім проєктів і програм, за визначенням, може містити «портфелі відносно нижчого рівня» (англ. – lower level portfolio). В цьому ж періоді фахова спільнота відмічає, що на практиці простежується тенденція, коли в будь-якому крупному портфелі спорадично, а іноді системно, виникають більш або менш стійкі групи проєктів. Доти, доки ці групи проєктів існують тільки для зручності управління, можна вести мову про «підрозділи» єдиного портфеля. Проте, коли починається виділення ресурсів окремо на групу і рейтингування проєктів в межах такої групи, то тут вже йдеться про виокремлення портфеля відносно нижчого рівня в межах портфеля відносно вищого рівня. До даних нових «утворень» можуть застосовуватися всі техніки й інструменти традиційного управління портфелем. Ці практики були взяті до уваги при визначенні портфеля в четвертій версії стандарту управління портфелем РМІ через введення до компонентів портфеля підпортфелів (іноді для перекладу з англ. subsidiary portfolios вживається термін «субпортфелі») [6].

Розвиваючи поняття «портфель» у четвертій версії стандарту управління портфелем, РМІ пов'язує виокремлення і існування портфеля з реалізацією певних стратегій і досягненням певних цілей, в цьому контексті – переважно організації та бізнесові одиниці [6]. При цьому портфель передбачає існування як поточних компонентів, так і тих, які увійдуть до нього в подальшому. Відносно більші портфелі можуть включати підпортфелі. При цьому, здебільшого, спостерігається ієрархічне структурування.

В сучасних інформаційних джерелах, на нашу думку, простежується неоднозначність у використанні термінів «портфель», «управління портфелем» та ряду інших, пов'язаних із ними, термінів. В контексті цієї роботи представляє інтерес виокремлення наступних двох основних значень, у яких вживається термін «портфель».

В першому значенні портфель ставиться в один ряд із проєктом і програмою, в розумінні тимчасової, тобто, такої, що має обмежену тривалість у часі, діяльності (дій, комплексу заходів тощо). До певної міри, видається, що так, чи принаймні частково так, портфелі, наприклад, розглядаються в системній моделі в роботі [7]. Підставою дійти такого висновку, зокрема, є тотожність фаз життєвого циклу, представлених у згадуваній моделі за об'єкти управління, як для проєктів і програм, так і для портфелів. Це ж стосується і процесів управління.

Вживання терміну «портфель», як обмеженої в часі діяльності, зокрема, має місце в літературі з фінансового управління, частково проєктного аналізу, управлінського обліку тощо. В роботах цього спрямування розглядаються, наприклад, питання умов взаємодії проєктів-компонентів у портфелях – незалежні проєкти або залежні, тобто, заміщуючі або доповнюючі за вигодами і/або витратами; особливості застосування методів NPV, терміну окупності, IRR та інших методів оцінювання ефективності проєктів у контексті оцінювання не окремих проєктів, а портфелів – як сукупності зазначених проєктів-компонентів. Таке тлумачення портфеля зустрічається, в певних контекстах, і у версіях стандарту управління портфелем РМІ [3 – 6]. Тобто, відповідно до цього, першого, значення, портфель – це певна сукупність (набір) компонентів, за які виступають конкретні проєкти і програми, і яка триває обмежений проміжок часу.

Друге значення портфеля, яке присутнє в сучасній теорії і практиці управління проєктами, в частині управління портфелями, пов'язано з інтерпретацією управління портфелем як регулярної,

тобто, постійної (неперервної) або операційної діяльності. Слідуючи такій інтерпретації, в перших трьох виданнях стандарту управління портфелем РМІ фази життєвого циклу портфеля взагалі не виокремлювались або, за четвертим виданням [6], виокремлюються в інший спосіб, ніж фази життєвого циклу проекту. Тобто, портфель виступає, свого роду, постійно діючою «оболонкою» для проектів і програм певного спрямування. Проекти і/або програми в рамках портфеля тривають всього лише протягом певного проміжку часу, проте, сам портфель, як постійно діюча «оболонка» для проектів і програм певного виду, залишається.

На відміну від життєвого циклу проекту, життєвий цикл портфеля, за своєю сутністю, є циклічним, тобто, таким, що повторюється. Водночас, думки стосовно взагалі доцільності виокремлення в життєвому циклі портфеля окремих фаз, або змісту цих фаз, є суперечливими. В деяких дослідженнях таку «доцільність» вбачають, в інших стають на позицію першої версії стандарту управління портфелем РМІ, згідно з якою портфель слід розглядати як типову операційну діяльність, яка включає ряд безперервно виконуваних процесів. Тобто, загальний процес управління портфелем не завершується. Виключення складають випадки, коли відмовляються від застосування в своїй практиці управління портфельно-орієнтованого управління як такого або відповідна структура перестає існувати взагалі. Таке ж бачення управління портфелем, тобто, як неперервного процесу, простежується і в наступних версіях відповідного стандарту РМІ із деякими відмінностями в структуруванні процесів управління портфелем [3–6].

Разом із тим, достатньо складно уявити портфель, у якому всі процеси управління ним будуть більш-менш рівномірно виконуватись протягом року. Можна очікувати, що портфель буде пов'язаний із циклічністю діяльності відповідної структури. Для різних структур і типів портфелів ця циклічність може різнитися в часі (рік, квартал місяць або тиждень). Проте, для одних часових періодів більш характерними будуть одні процеси управління портфелем, для інших – інші. Як ми бачили вище, така думка присутня і в останній, на 2021 рік, четвертій, версії стандарту управління портфелем РМІ. В цій версії знайшли відображення попередньо вказані міркування фахової спільноти щодо інтерпретації життєвого циклу портфеля. Зокрема, в цій версії зазначається, що, так же як і програми та проекти, портфель має життєвий цикл. На відміну від програм та проектів, які, за визначенням, характеризуються обмеженою тривалістю в часі, портфель триває відносно довше. Закриття портфеля має місце тоді, коли в ньому або немає потреби, через те, що поставлені цілі досягнуті, або коли компоненти портфеля зупинено чи переміщено до інших портфелів. Портфелі можуть об'єднуватися і розділятися для досягнення максимального результату [6].

Неперервний життєвий цикл портфеля, за роботою [6], складається з наступних фаз: ініціювання, планування, виконання і оптимізація. Так же як і портфель розвивається через свій життєвий цикл, так і інформація та рішення переміщуються між цими фазами. Це є неперервним, проте, не обов'язково послідовним. Наприклад, портфель може пройти кілька ітерацій фази планування, а потім, у стислий термін, перейти до виконання. Всі фази, включаючи ініціювання, є адаптивними, гнучкими і варіативними.

В даній роботі поняття «портфель» і «управління портфелем» вживаються в значенні, пропонованому в четвертому виданні стандарту управління портфелем, якщо окремо не зазначається інше. Тобто, під портфелем розуміємо сукупність проектів, програм, підпортфелів, а також операцій, які управляються як група для досягнення стратегічних цілей. А управління портфелем – це централізоване управління одним, або більше, портфелем із метою досягнення стратегічних цілей. Це застосування принципів управління портфелем для узгодження портфеля, його компонентів із стратегією відповідної структури. Управління портфелем також може розглядатися як динамічна діяльність, послуговуючись якою структура інвестує ресурси в досягнення своїх стратегічних цілей шляхом ідентифікації, категоризації, моніторингу, оцінювання, інтеграції, відбору, пріоритизації, оптимізації, балансування, авторизації (затвердження), переходу (призупинення), контролю і завершення компонентів портфеля [6].

Для даної роботи представляє інтерес зіставлення і порівняння бачення процесів управління портфелем, насамперед, групи процесів формування портфеля, за версіями стандарту управління портфелем РМІ [3–6]. Група процесів формування портфеля була виокремлена ще в першій версії стандарту управління портфелем РМІ [3]. Відповідно до цієї версії процеси даної групи, здебільшого, реалізуються структурою в періоді перегляду останньою своїх стратегічних цілей, планів і бюджетів, тобто, як правило, наприкінці фінансового року. До складу зазначеної групи було введено наступні

процеси: ідентифікація компонентів, категоризація компонентів, оцінювання компонентів, відбір компонентів, пріоритизація (визначення ступеня пріоритетності, іноді вживають термін «рейтингування») компонентів, балансування портфеля і авторизація (затвердження) компонентів портфеля [3].

В другій версії стандарту управління портфелем РМІ група процесів формування зберегла свою попередню назву і вищенаведений перелік процесів. При цьому було зазначено, що в основу даних процесів покладається область знань із керівництва портфелем. Водночас, вищезазначений перелік процесів було доповнено наступними процесами: ідентифікація ризиків портфеля, аналіз ризиків портфеля, розроблення заходів із протидії ризикам. Передбачалось, що дані процеси ґрунтуються на області знань із управління ризиком портфеля [4].

В третій версії стандарту управління портфелем РМІ група процесів формування представлена як така, що включає процеси, спрямовані на управління і оптимізацію портфеля. Дана група визначає, яким чином компоненти портфеля будуть категоризуватися, оцінюватися, обиратися до включення, модифікації чи виключення, а також управлятися в портфелі [5]. В цій групі виокремлюються наступні процеси: управління стратегічними змінами, в основі якого область знань зі стратегічного управління портфелем; оптимізація портфеля, в основі якого область знань із керівництва портфелем; управління постачаннями та попитом і управління цінністю портфеля – в основі цих двох процесів область знань із результативності і ефективності управління портфелем; інформаційне управління в портфелі, в основі якого область знань із управління комунікаціями портфеля; управління ризиками портфеля, в основі якого область знань із управління ризиком портфеля [5]. Зауважимо, що третя версія стандарту управління портфелем РМІ передбачає виокремлення нової, відносно попередніх двох версій, групи процесів – групи процесів визначення [5]. Дана група включає такі процеси як: розвиток стратегічного плану портфеля, розвиток чартеру портфеля і визначення «дорожньої карти» портфеля, в основі яких область знань зі стратегічного управління портфелем; розвиток плану управління портфелем і визначення портфеля – в основі області знань із керівництва портфелем; розвиток плану комунікаційного управління в портфелі – в основі області знань із управління комунікаціями портфеля; розвиток плану управління ризиком портфеля – в основі області знань із управління ризиком портфеля. Як видно, група процесів визначення частково «перебрала» на себе процеси, які до цього, в попередніх версіях стандарту управління портфелем РМІ, розглядалися в групі процесів формування. Водночас, якщо пов'язувати групи процесів і їх складові з областями знань, то «традиційні», і за першою, і за другою версіями стандарту управління портфелем РМІ [3, 4], процеси формування портфеля розглядаються за областю знань із керівництва портфелем. Зокрема, це стосується ідентифікації, категоризації, оцінювання, відбору, пріоритизації і балансування (в подальшому – оптимізація).

В четвертій версії стандарту управління портфелем РМІ [6] процеси управління портфелем виступають за такі, що групуються відповідно до виокремлюваних в даній версії фаз життєвого циклу портфеля – як стадій процесу управління портфелем – ініціювання, планування, виконання і оптимізація, а також моніторинг і контроль, якщо передбачається виокремлення даної стадії процесу управління, яка не розглядається за окрему фазу життєвого циклу портфеля. При цьому процеси групи формування портфеля, в інтерпретації перших трьох версій стандарту управління портфелем РМІ [3–5], і, частково, процеси групи визначення портфеля, яка була введена в третій версії [5], відповідають, головним чином, групам процесів ініціювання і планування [6]. Зазначимо, що оптимізація (попередньо – балансування) – так, як вона інтерпретується в перших трьох із вищезгадуваних версій [3–5], – має місце за четвертою версією не тільки на власне стадії оптимізації, а й, в значній мірі, на стадії планування, зокрема, на її початку, а також можлива і на стадії виконання [6].

Очевидно, що в умовах «накладання» методології портфельно-орієнтованого управління на сферу управління проектами місцевого (територіального) самоврядування, в тому числі, проектами ГУ, ця методологія потребує певного адаптування. В даній роботі не ставиться за мету обґрунтування доцільності виокремлення певних процесів, які мають складати групу процесів формування портфеля проектів ГУ, і, відповідно, визначення змісту цих процесів, як основних дій, які передбачаються до виконання, а також вхідних і вихідних даних для кожного процесу за фазами життєвого циклу портфеля – як стадіями процесу управління портфелем. Водночас, за будь-якого структурування групи процесів формування портфеля, являє інтерес дослідження проблематики розроблення розглядуваних у взаємозв'язку підходів до: структурування – як встановлення категорій; визначення критеріїв для

оцінювання, відбору і пріоритизації; оптимізації сукупностей проєктів ГУ – як таких, що представлені в складі портфелів. При цьому наукова прогалина ідентифікується в частині браку науково-методичного забезпечення умов вибору підходу до структурування сукупності проєктів ГУ, як портфеля, – в розумінні доцільності встановлення фіксованого бюджету з подальшим здійсненням – окремого оцінювання і управління реалізацією щодо певних виокремлених складових даної сукупності.

Мета роботи – запропонувати науково-методичне обґрунтування умов вибору підходу до структурування сукупності проєктів ГУ, як портфеля, – в частині виокремлення певних складових даної сукупності за тематичним спрямуванням як підпортфелів або підрозділів портфеля (підпортфеля).

Об’єкт дослідження – процеси формування сукупності проєктів ГУ до реалізації.

Предмет дослідження – методи і моделі формування портфелів і підпортфелів проєктів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнено, процес формування сукупності проєктів ГУ в м. Києві до реалізації натеper виглядає наступним чином. Запити на проєкти ГУ мають пройти попередній відбір у відповідних структурах виконавчої влади територіальної громади. Надалі, ті із запитів, які успішно пройшли попередній відбір, пропонуються на розгляд мешканців територіальної громади. Останні мають певну, наперед встановлену, кількість голосів на одну особу. Визначення поняття «мешканець територіальної громади» може різнитися.

В подальшому, на основі кількості набраних голосів – як окремого показника або у встановленому поєднанні з іншими показниками – проєкти, в наперед визначений спосіб, оцінюються, обираються, пріоритизуються і оптимізуються. Сформована, таким чином, сукупність проєктів передається до реалізації.

Як зазначалося вище, можна виокремити принаймні два принципово відмінних підходи до структурування портфеля проєктів ГУ. За першим із них не передбачається окреме попереднє виділення (фіксація) бюджетів відносно будь-яких складових портфеля проєктів ГУ. Проєкти, які є відмінними за параметрами, які ці проєкти характеризують, наприклад, тематичним спрямуванням, запитом на обсяг фінансування тощо, отримують свій рейтинг в межах загального списку, відповідно до якого потім можуть пріоритизуватися в межах, зокрема, тематичного списку, і бюджет на них виділяється спільний. Відповідно, слідуючи наведеній у вищепредставленому огляді робіт інтерпретації портфеля або підпортфеля, ми можемо мати справу тільки з підрозділами даного портфеля, які, за більшості випадків, якщо й виокремлюються, то відбувається це для зручності управління. За приклад розглядаємо тематичні напрямки портфеля проєктів ГУ м. Києва, за якими, виділення окремих бюджетів натеper не передбачено.

За другим, із вищезазначених підходів до структурування портфеля проєктів ГУ, на відміну від першого, окреме рейтингування і бюджетування за окремими складовими портфеля проєктів ГУ, які значуще різняться за значеннями певних визначених, і обраних для категоризації, параметрів, передбачається.

Таким чином, натеper, відповідно до термінології портфельно-орієнтованого управління, можемо інтерпретувати сукупність громадських проєктів м. Києва на 2022 р. як портфель, в складі якого виокремлюються дві категорії: категорія малих і категорія великих проєктів – як підпортфелі. Поділ проєктів за тематичним спрямуванням можемо розглядати, як зазначено вище, в контексті виокремлення підрозділів портфеля (підпортфеля) для зручності управління. В якості критеріїв для оцінювання, відбору і пріоритизації проєктів до реалізації за умов використання виключно одного з вищезазначених підходів, або, як ми бачимо на прикладі м. Києва, обох підходів в певному поєднанні, спостерігається застосування здебільшого двох критеріїв – як альтернативних. Це критерій «кількість голосів», які отримав проєкт на підтримку (далі – критерій кількості голосів) і критерій «відношення кількості голосів, які отримав проєкт на підтримку, до запиту на обсяг фінансування за проєктом» (далі – критерій відношення кількості голосів до запиту на фінансування). Проводячи зіставно-порівняльний аналіз двох окреслених підходів до структурування портфелів проєктів ГУ, за перевагу першого підходу можемо вказати, насамперед, те, що він «урівнює» в баченні громади всі проєкти в їх прагненні бути реалізованим за кошти бюджету ГУ (як рівнозначний використовується термін «громадський бюджет») Зазначене, в найбільшій мірі, відповідає сутності розвитку «руху» проєктів ГУ як такого. Разом із тим, така очевидна, на перший погляд, «рівність», насправді, може виявитися уявною. Це зумовлено, насамперед, тим, що проєкти, які відповідають певним параметрам, іноді, априорі мають

відносно вищу ймовірність отримати більше голосів на підтримку. Хоча, об'єктивно, не обов'язково мають більшу соціальну чи бюджетну ефективність. Наприклад, це спостерігається відносно значуще більших, щодо інших із відповідного переліку, що відображається в запиті на фінансування, проєктів. Коли ж для оцінювання, відбору і пріоритизації проєктів до реалізації обирається альтернативний критерій – відношення кількості голосів до запиту на обсяг фінансування, то тут, якщо продовжити попередній приклад, «програють» здебільшого великі проєкти. Зауважимо, що обираючи цей критерій, який дозволяє взяти до уваги і ефективність витрат, водночас, ми маємо, до певної міри, порушення «рівності», яка ґрунтується на кількості отриманих голосів, – реальної чи уявної – проєктів ГУ в очах громадян, які беруть участь у цих проєктах в тій чи іншій ролі.

В рамках даної роботи було проведено дослідження, яке мало показати, чи існує значуща відмінність у запиті на обсяг фінансування проєктів різного тематичного спрямування в складі однієї категорії, що, як можна припускати, має джерелом галузеву специфіку. Це, в свою чергу, може свідчити про «нерівність» при їх рейтингуванні разом за критерієм відношення кількості голосів до запиту на фінансування. Проєкти галузей (тематичних спрямувань) із меншим запитом на обсяг фінансування за відповідною категорією – малих чи великих – будуть знаходитись у рейтингу, за незначущою, і не обов'язково «позитивною» відмінністю в кількості голосів на підтримку, вище відносно інших. І, таким чином, дані галузі (тематичні спрямування) отримують «приховану» преференцію у вигляді збільшення кількості проєктів, прийнятих до реалізації, відносно інших галузей (тематичних спрямувань). Розглядалась, відповідно, база даних за проєктами, які були об'єктом голосування в 2019 р. [8]. Маємо окремо зазначити, що в цьому періоді поділ на великі і малі проєкти не використовувався. Проте, для даного дослідження такий поділ розглядався – за умовами 2018 р. На той час «поріг», який розділяв категорії малих і великих проєктів, був меншим і складав 399,9 тис. грн. Водночас, нижня межа фактично не встановлювалась, тоді як верхня для категорії великих проєктів відповідала існуючій натеper – 3000,0 тис. грн. Дещо відмінним в 2019 р. відносно 2021 р. було виокремлення тематичних спрямувань: безпека; дороги, транспорт; культура, туризм; екологія; освіта; охорона здоров'я; соціальний захист; спорт; ІТ (інформаційні технології); громадянське суспільство; комунальне господарство, енергозбереження; публічний простір; інше [8].

Тобто, виходячи з вищенаведеного, необхідно перевірити наступні гіпотези щодо категорій малих проєктів:

H₀₁: Запити на обсяг фінансування за проєктами ГУ, подані в 2019 р. і очікуючі на реалізацію в 2020 р. в м. Києві, значуще різняться за виокремлюваними тематичними спрямуваннями.

H_{a1}: Запити на обсяг фінансування за проєктами ГУ, подані в 2019 р. і очікуючі на реалізацію в 2020 р. в м. Києві, незначуще різняться за виокремлюваними тематичними спрямуваннями.

Відповідно, аналогічні гіпотези – **H₀₁**, **H_{a2}** – перевіряються щодо категорії великих проєктів.

Для перевірки гіпотез було використано непараметричний критерій (тест) значущості Краскела–Волліса, який є багатомірним узагальненням критерію Вілкоксона–Манна–Вітні. Даний критерій є ранговим, відповідно, він інваріантний відносно будь-яких монотонних перетворень шкал вимірювань. В результаті проведення розрахунків із використанням програмного продукту IBM SPSS Statistics 22 кожна з гіпотез, альтернативних нульовій, за рівнем значущості 0,05 була відхилена. Тобто, відмінності між проєктами ГУ, які було подано в категоріях малих і великих за виокремлюваними в них (категоріях) тематичними спрямуваннями, які (тематичні спрямування) в цьому періоді були тотожними, щодо запиту на обсяг фінансування є значущими.

Відповідно, проєкти даних тематичних спрямувань доцільно або оцінювати за критерієм кількості голосів, тоді запит на обсяг фінансування не впливає на їх рейтинг, або рейтингувати, з подальшою реалізацією, в межах окремих категорій із окремим бюджетуванням останніх. Тобто, в другому випадку, мова йде про портфелі (підпортфелі).

Очевидно, що коли в ситуації загального бюджету вводиться рейтингування за відмінним критерієм, то воно має поширитися на всі підрозділи єдиного портфеля. Зазначене, як наслідок, може негативно позначатися на результатах рейтингування для проєктів інших підрозділів портфеля, виокремлюваних за умовами їх галузевої приналежності (тематичного спрямування).

Наведені міркування логічно приводять до висновку про доцільність виокремлення в рамках портфеля громадського бюджету м. Києва за існуючими на сьогодні категоріями (підпортфелями) – малих і великих – категорій (підпортфелів) за тематичними спрямуваннями. Останні натеper, як

зазначено вище, виходячи з їх характеристик, можуть розглядатися лише в якості підрозділів, утворених для зручності управління.

Висновки з проведеного дослідження та перспективи подальших розвідок за даним напрямом. Запропоновано, в умовах використання критерію відношення кількості голосів до запиту на фінансування для оцінювання відбору і пріоритизації проектів ГУ до реалізації, підхід до обґрунтування доцільності структурування сукупності проектів ГУ, як портфеля, за сферами тематичного спрямування – як підпортфелями. В основу даного підходу покладається співставлення між собою сукупностей проектів ГУ різних тематичних спрямувань щодо значущості відмінностей між ними за запитом на обсяг фінансування. У випадку виявлення значущості зазначених відмінностей сукупності проектів ГУ різних тематичних спрямувань доцільно розглядати за підпортфелі, у протилежному випадку, якщо не аналізувати умови реалізації проектів ГУ в подальшому, – як підрозділи портфеля проектів ГУ. Даний підхід було застосовано щодо проектів ГУ в м. Києва, які було прийнято до реалізації в 2019 р., а реалізовано в 2020 р. Проведене порівняння сукупностей даних проектів за різними тематичними спрямуваннями з використанням критерію значущості Краскела-Волліса виявило наявність значущих відмінностей між ними у запиті на обсяг фінансування і, відповідно, доцільність представлення сукупностей проектів різних тематичних спрямувань як підпортфелів.

Отримані результати можуть розглядатися за такі, що надають можливість вдосконалення і подальшого розвитку науково-методичного забезпечення процесів групи формування портфелів за умовами здійснення проектів ГУ, які розглядаються як компоненти відповідних портфелів.

Перелік посилань

1. Воркут Т.А. Управління проектами громадської участі – як сфера застосування портфельноорієнтованого управління / Т.А. Воркут, О.Є. Білоног, О.В. Горбенко, А.М. Дмитриченко, А.В. Петунін, Н.В. Срібна // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науковий журнал. – К. : НТУ, 2022. – Вип. 2 (52). С. 65-80.
2. Рішення Київської міської ради "Про затвердження Положення про громадський бюджет міста Києва" від 22 грудня 2016 року із змінами і доповненнями. Режим доступу: <https://kmr.gov.ua/uk/provisions-public-budget>.
3. Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – First Edition, Project Management Institute Inc, 2006, 79 p.
4. Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – Second Edition, Project Management Institute Inc, 2008, 146 p.
5. Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – Third Edition, Project Management Institute Inc, 2013, 121 p.
6. Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – Fourth Edition, Project Management Institute Inc, 2017, 140 p.
7. Воропаев В. И., Секлетова Г. И. Системное представление управления проектами. «Управление проектами: Восток-Запад – Грань тысячелетий»: сборник трудов международного симпозиума. Москва, 1-4 декабря, 1999, СОВНЕТ. М. : СОВНЕТ, 1999. Т.1. С. 71-77.
8. Громадський бюджет Києва. Дані по проектам за 2020 рік. Режим доступу: <https://wiki-projects.kyivcity.gov.ua/pages/viewpage.action?pageId=28180652#tab-2020>.

MANAGEMENT OF PUBLIC PARTICIPATION PROJECTS IN THE FIELD OF TRANSPORT AND ROAD REPAIR AND CONSTRUCTION

Vorkut Tetyana A., Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Doctor of Technical Sciences, Professor, Head of the Department "Transport Law and Logistics", National Transport University, Kyiv, Ukraine, vorkutt@ukr.net, <http://orcid.org/0000-0003-0354-476X>.

Bozhok Yuliya O., National Transport University, Kyiv, Ukraine, bozhok2008@bigmir.net, <http://0000-0002-0404-0961>.

Petunin Andriy V., PhD, National Transport University, Kyiv, Ukraine, petunin.andrew@gmail.com, <http://0000-0002-8072-6842>.

Kharuta Vitaliy S., PhD, National Transport University, Kyiv, Ukraine, kharuta_vitaliy@ukr.net, <http://0000-0002-8897-7558>.

Shpylovyi Ivan F. PhD, National Transport University, Kyiv, Ukraine, ifshpylovyi@ukr.net, <http://0000-0002-2309-7357>.

Abstract. The relevance of the research topic is determined by the need for improvement and further development of scientific and methodological support for the management of public participation projects in the field of transport and road repair and construction.

The purpose of the study: to propose a scientific and methodological justification of the conditions for choosing an approach to structuring a set of PP projects as a portfolio - in terms of separating certain components of this set according to thematic direction as sub-portfolios or subdivisions of the portfolio (sub-portfolio).

The object of research is the processes of forming a set of PP projects before implementation.

Under the conditions of using the criterion of the ratio of the number of votes to the request for funding to evaluate the selection and prioritization of PP projects for implementation, an approach to justifying the feasibility of structuring the totality of PP projects as a portfolio, by thematic areas - as sub-portfolios, is proposed. The basis of this approach is the comparison between the aggregates of PP projects of different thematic directions regarding the significance of the differences between them according to the request for the amount of funding. In the event of the significance of the specified differences, it is advisable to consider the totality of PP projects of different thematic directions as sub-portfolios, otherwise, if the conditions for the implementation of PP projects are not analyzed in the future, as subdivisions of the PP project portfolio.

Keywords: project management, project portfolio, portfolio-oriented management, public participation projects, public project, public budget.

References

[1] Vorkut T.A., Bilonoh O.Ye., Horbenko O.V., Dmytrychenko A.M., Petunin A.V., Sribna N.V. Public Participation Project Management as a Scope of Portfolio Management Application. Visnyk of the National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific journal. – K.: NTU, 2022. – Issue 2 (52). P. 65–80. [in Ukrainian].

[2] The Kyiv City Council Decision On Approval of the Regulations on the Public Budget of the City of Kyiv, December 22, 2016 with changes and amendments. On-line access: <https://kmr.gov.ua/uk/provisions-public-budget>. [in Ukrainian].

[3] Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – First Edition, Project Management Institute Inc, 2006, 79 p.

[4] Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – Second Edition, Project Management Institute Inc, 2008, 146 p.

[5] Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – Third Edition, Project Management Institute Inc, 2013, 121 p.

[6] Project Management Institute, Standard for Portfolio Management – Fourth Edition, Project Management Institute Inc, 2017, 140 p.

[7] Voropaev V. I., Sekletova G. I. System view of project management. «Project Management: East-West - Millennium Edge»: Proceedings of the International Symposium. Moscow, December 1-4, 1999, SOVNET. M.: SOVNET, 1999. T.1. P. 71-77. [in Russian].

[8] Kyiv's Public Budget. Data on projects within the year 2020. On-line access: <https://wiki-projects.kyivcity.gov.ua/pages/viewpage.action?pageId=28180652#tab-2020>. [in Ukrainian].